

стилю	<p>відповідальності в руках лідера.</p> <p>2. Особистісне встановлення цілей і вибір засобів їх досягнення.</p> <p>3. Комунікаційні потоки йдуть переважно згори</p>	<p>утриманням ключових позицій лідера.</p> <p>2. Прийняття рішень розділено за рівнями на основі співучасті.</p> <p>3. Комунікації здійснюються активно в двох напрямках.</p>	<p>відповідальності і відмова на користь групи чи організації.</p> <p>2. Надання групі можливості самоуправління в бажаному для групи режимі.</p> <p>3. Комунікації буду-ються по горизонталі</p>
Сильні сторони	<p>Увага, терміновість, порядок, передбачуваність результату</p>	<p>Посилення особистих обов'язків по виконанню роботи через участь в управлінні.</p>	<p>Дозволяє почати справу так, як це бачиться без втручання лідера.</p>
Слабкі сторони	<p>Стримується індивідуальна ініціатива</p>	<p>Потребує багато часу для прийняття рішень.</p>	<p>Група може втратити напрям руху і зменшити швидкість без втручання лідера.</p>

Рис. 1. Творча робота Анни Бездітної

Рис. 2. Ментальна карта «Лідерство»

Практичне заняття №7

Тема: Організація командної та групової роботи у педагогічній діяльності.

Цілі заняття:

- Сформувати уявлення про спільну діяльність.
- Навчитися розрізняти командну та групову роботу.
- Розвивати у собі здатність до командної роботи.
- Вчитися працювати на користь команди.
- Вчитися знаходити компроміси.
- Вчитися розподіляти обов'язки в команді.

План заняття:

1. Обговорення теоретичних питань.
2. Представлення практичних завдань.
3. Тренінгова діяльність.

Теоретичні питання:

1. Особливості організації командної / групової роботи.
2. Види команд.
3. Розподіл обов'язків у командній / груповій роботі.
4. Методи підвищення та фактори ефективності команди / групи.
5. SCRUM-підхід до організації командної роботи.

Практичні завдання:

1. Розробіть арт-схему «Командна робота».
2. Об'єднайтеся по 5 осіб, для своєї команди оберіть назву, девіз. Разом продумайте педагогічний продукт (наприклад : універсальний блокнот для вчителя, мобільний застосунок, буклет-порадник тощо). Представте його на занятті.

Додаткове завдання: Запропонуйте методичні рекомендації щодо роботи в команді, завдання виконайте у форматі колажу.

Література:

1. Командні зміни. URL: <http://surl.li/frshuq>
2. Москаленко, Ю.В. Сучасні підходи до формування команди проекту. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a46bc496-0d20-442b-8511-ce2df8b0ebad/content>
3. Побережець, О. SOFT SKILLS та командна робота: нестандартні рішення стандартних проблем. URL: https://znayshov.com/FR/23588/nmv_59-34-40.pdf

4. Чорна, Т.В. Зміст наукової дефініції «команда»: вітчизняний та зарубіжний підходи. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/db5cbbd1-a241-45ce-976c-e2ce750fde6c/content>
5. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators. URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf

Додаткові матеріали:

Рис. 1. Модель групових ролей «Колесо команди» Ч. Марджерісоном та Д. Маккенном

Таблиця 1

Аналіз із функціями, позитивними та негативними якостями, визначеними відповідно до ролей у команді за Р. Белбіном

Тип	Функціональне призначення	Типові риси	Позитивні якості	Недоліки
Реалізатор (робоча бджілка)	Менеджер	Консервативний, виконавчий	Практичність, організаторські здібності, самодисципліна, енергійність, надійність	Недолік гнучкості, несприйнятливість до неперевіrenих ідей
Контролер		Організований, сумлінний, емоційно нестійкий	Прагнення досягти досконалості у всьому, вміння встановлювати дружні стосунки	Присутнє занепокоєння щодо дрібниць та відраза до вираження «викинь з голови»

Продовження таблиці 1

Координатор (керівник)	Лідери	Спокійний, впевнений в собі, керований	Сильна мотивація на досягнення цілей. Здатність без упередження вслуховувати, розглядати, оцінювати гідності пропозицій	Звичайні з точки зору інтелекту та творчих здібностей
Мотиватор		Дуже нервовий, чуйний, динамічний	Внутрішній імпульс, готовність боротися з бездіяльністю або самообманом	Схильність до истерпіння, невдоволення, роздратованості
Генератор ідей	Інтелектуали	Індивідуалізм, серйозний, неортодоксальний	Обдарованість, знання, інтелект, винахідливість	Літає у хмарах, недооцінює практичні деталі або необхідністю протоколу
Аналітик		Розсудливий, завбачливий, незворушний	Проникливість, розсудливість, хороші розумові здібності	Відсутність натхнення або здатності мотивувати інших
Натхненник	Учасники переговорів	Чутливий, спокійний, соціально орієнтований	Здатність нести відповідальність за людей та відповідати за ситуацію, а також створювати та підтримувати командний дух	Нерішучість у вирішальні моменти
Постачальник (дослідник)		Екстраверт, товариський, допитливий	Розробляє щось нове, встановлює та добре контактує із людьми. Проявляє стійкість в складній ситуації	Може втратити інтерес до роботи, коли проходить її первісна привабливість

Рис. 2. Ознаки командної роботи, розробка Даніели Сірант

Зразок роботи:

Рис 1. Творча робота Мар'яни Дзерен

Практичне заняття №8
Тема: Адаптивність. Вихід із зони комфорту

Цілі заняття:

- Сформуувати уявлення про зону комфорту.
- Навчитися усвідомлювати переваги та недоліки виходу із зони комфорту.
- Розвивати самовпевненість.
- Вчитися творчо переосмислювати життєві події .
- Вчитися долати життєві кризи.
- Вчитися адаптуватися до змінних подій.

План заняття:

1. Обговорення теоретичних питань.
2. Представлення практичних завдань.
3. Тренінгова діяльність.

Теоретичні питання:

1. Зона комфорту: позитив та негатив виходу з неї.
2. Адаптація. Види адаптації.
3. Адаптивний інтелект.
4. Особистісні кордони.
5. Життєві кризи особистості
6. Особливості особистісного зростання у кризових ситуаціях.

Практичні завдання:

1. Схематично / художньо зобразіть свою зону комфорту.
2. Запропонуйте поради педагогу початківцю для розширення власної зони комфорту, оформіть їх у вигляді колажу / презентації.
3. Розробіть комікс про адаптацію студента до навчання у закладі вищої освіти.

Додаткове завдання: Підберіть поради відомих педагогів / психологів про адаптацію до нових життєвих ситуацій.

Література:

1. Адаптивний інтелект. URL: <https://www.schoollife.org.ua/adaptyvnyj-intelekt-chomu-vin-vazhlyvyj-i-yak-rozvyvaty-jogo-u-ditej/>
2. Види адаптації. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/10795/86/>

3. Зливков, В.Л., Лукомська, С.О., Федан, О.В. (2016). Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. К.: Педагогічна думка. 219 с.
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
4. Зона комфорту. URL: http://psychologis.com.ua/zona_komforta.htm
5. Кузнєцова О.В. Адаптивність та само актуалізація: специфіка співвідношення в психологічному портреті життєстійкої особистості. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/9_2010/22.pdf
6. Черезова І.О. (2016). Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Бердянськ, БДПУ.193 с.
URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/fd3e4740-1a1d-4a6f-85b8-2a537a0821aa/content>
7. Ячменьова В.М., Османова З.О. Сутність понять «адаптація» та «адаптивність». URL: http://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/Cherezova%20I.O.%20Psycholohiya%20zhyttyevykh%20kryz%20osobystosti.PDF

Додаткові матеріали:

Рис. 1. Творча розробка психолога Оксани Скар

Рис. 2. Творча розробка психолога Оксани Скар

Рис. 3. Творча розробка Астрід Тран

Практичне заняття №9

Тема: Self-менеджмент педагога

Цілі заняття:

- Сформувати уявлення про організацію особистого середовища.
- Усвідомлювати потребу в самоменеджменті.
- Розвивати власну особистість.
- Вчитися організовувати своє робоче місце .
- Вчитися організовувати свій робочий час.
- Вчитися логічно організовувати свій особистий простір.

План заняття:

1. Обговорення теоретичних питань.
2. Представлення практичних завдань.
3. Тренінгова діяльність.

Теоретичні питання:

1. Self-менеджмент: дефініції. Теорія self-менеджменту.
2. Техніка самоменеджменту.
3. Time-менеджмент педагога.
4. Особистий простір, здатність комфортно та продуктивно організовувати свій простір.

Практичні завдання:

1. Схематично / художньо зобразіть своє ідеальне робоче місце.
2. Заповніть таблицю.

Поглиначі часу	Способи усунення поглиначів часу

3. Презентуйте своє хобі, роботу представте у вигляді презентації / плакату.
4. Зобразіть карту свого майбутнього через 5 років.

Додаткове завдання: Розробіть поради педагогові для організації власного self-менеджменту .

Література:

1. Ведишева А. Soft skills. М'які навички для успішної кар'єри майбутнього. URL : [https:// taslife.com.ua/blog/soft-skills](https://taslife.com.ua/blog/soft-skills)

2. Казачінер, О. С. «Hard skills» та «Soft skills» інклюзивно компетентного вчителя іноземної мови. Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 10. С. 153-157.
3. Любченко, Н. В. (2023). Самоменеджмент і тайм-менеджмент як Soft Skills керівників і педагогів закладів освіти. *Імідж сучасного педагога*, (5(206), 37-44. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-37-44](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-37-44)
4. Носовець Н., Пискун О., Рекун О. Теоретичне дослідження поняття «SELF SKILLS» учителя. Тенденції розвитку вищої освіти та педагогічної науки. № 14-15 (170-171). URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/267784>
5. Що таке поглиначі часу та як з ними боротися. URL : http://time-management-24.blogspot.com/2015/06/blog-post_6.html

Додаткові матеріали:

У будь-якої людини в добі 24 години, тільки деяким вдається встигати все - працювати, відпочивати, утримувати в порядку будинок, проводити час з дітьми, а інші лише скаржаться - та де мені взяти час на все це? Вся різниця лише в тому, що перша група людей вміє ефективно розподіляти свій час, віддаючи перевагу найбільш важливим і терміновим справам, а друга група більшу частину часу займається самосаботажем, витрачаючи дорогоцінні хвилини і навіть годинник не непотрібні, даремні, нікчемні заняття. У тайм-менеджменті такі заняття називаються моторошним словом «хронофаги», або пожирачі часу. Напевно вам не раз доводилося ловити себе на тому, що замість того, щоб «справи робити», ви займаєтеся чимось іншим. Це ситуації, коли ви виконуєте непотрібну або неважливу роботу, вирішуєте чужі або другорядні завдання, спілкуєтеся з нецікавими людьми на абстрактні теми. Також до пожирачів часу відносяться:

1. Бажання нічого не упустити

Зрозуміло й похвально бажання шукати і вбирати потрібну інформацію, проживати кожную хвилину життя. Але варто віддавати собі звіт в тому, що все знати і все встигнути неможливо. Необхідно розставити пріоритети і дозовано розподілити отримання нових знань і нових вражень за ступенем їх важливості для вас.

2. Зайва товариськість

Комунікабельність – це добре, але якщо ви по дорозі за продуктами зупинитесь поговорити з сусідкою, обговорить погоду з продавщицею, пограєте зі знайомими дітьми, погодуйте дворову собаку і вислухаєте розповідь сантехніка Васі про те, як його кинула дружина, то не дивуйтеся, чому на приготування вечері у вас зовсім не залишиться часу.

3. «Я не гальмо, я повільний газ»

Перш ніж сісти за роботу, Ви розгойдуєтесь по півдня. Спочатку збираєтесь з думками, потім пишете план, потім у Вас виникає бажання попиту чаю для розбігу, потім сідаєте за комп'ютер і знову збираєте до купи думки, в підсумку Ваше включення в роботу може зайняти кілька годин. Допомогає попереднє планування роботи, починаючи від найпростіших і приємних завдань до більш складних і важких.

4. Поспіх

Тихіше їдеш, далі будеш – це золоті слова. У режимі поспіху мозок працює вкрай нераціонально і неефективно, змушуючи господаря йти самим звивистим і тернистим шляхом інтернет, телевізор, телефон. Тут без коментарів, самі напевно знаєте, як жеруть час ці досягнення цивілізації.

5. Відсутність чітко поставленого завдання і плану її вирішення

Якщо ми не бачимо перед собою мету ясно і чітко, то не зовсім розуміємо, куди ми йдемо. І відповідно, не в змозі підібрати оптимальний маршрут. У підсумку блукаємо в напівтемряві, здійснюючи безліч непотрібних рухів тіла і витрачаючи багато часу, яким можна було б розпорядитися більш вигідно. Як не дивно, але зайвий контроль пожирає наш час не менше, ніж повна його відсутність. Скрупульозне підрахунок витрачених на телефонні розмови хвилин, ведення надто докладних списків планування займає величезну кількість часу. Так що не варто втрачати почуття міри і кидатися з крайності в крайність.

6. Невміння говорити «ні»

Це теж вагомий хронофаг, хоча не всі про це знають. Якщо ви вважаєте, що творити добро - це ваша головна місія в цьому житті, то я за вас дуже рада, безвідмовні люди користуються величезною популярністю. Але якщо вас засмучує той факт, що у вашої подружки вашими ж стараннями завжди ідеальний манікюр, а у вас ніколи не вистачає часу на власну зовнішність, навчіться говорити «ні».

7. Довге очікування

Намагайтеся планувати майбутні справи так, щоб вам не довелося тривалий час проводити в бездіяльному очікуванні, а якщо це неможливо (черга в поліклініці, пробки на дорогах), то хоча б забезпечте собі на цей час якесь корисне заняття - почитати, пов'язати, скласти важливий лист, прикинути сімейний бюджет на наступний місяць

Це лише мала частина з усіх безглузких занять, які віднімають наш час. У кожного з нас набереться ще добрі кілька десятків власних пожирачів часу, які можна обчислити, якщо деякий час поспостерігати за собою. Що ж з ними робити, як боротися?

Рекомендації:

- Для початку складіть список ваших хронофаги за ступенем шкідництва. Помістіть на чільне місце і частіше пробігає по ньому очима. Чим більше Ви будете віддавати собі звіт і ловити себе на тому, що знову займаєтеся не тим, чим треба - тим більше пожирачі часу будуть відступати.

- Виховайте в собі звичку чітко формулювати мету, до якої ви хочете прийти і намічати основні віхи на шляху до її досягнення. Обов'язково записуйте на папері.

- Плануйте завтрашній день, намагаючись оптимально розподілити навантаження і вибудовуючи завдання за ступенем важливості і труднощі.

- Утримуйте в порядку робоче місце, щоб не доводилося по півгодини шукати потрібну папку або скачаний невідомо куди файл.

- Використовуйте виникаючі між основними справами проміжки для відпочинку, розслаблення або вирішення інших, менш об'ємних завдань, навчання, саморозвитку.

Зразки робіт:

Рис.1. Творчі роботи Анни Бездітної

Рис.2. Творча робота Анни Бездітної

Рис.3. Творча робота Анни Синявської

Залікове завдання

1. Підготуйте повідомлення про себе як майбутню успішну особистість. У повідомленні розкрийте soft skills, якими володієте. Повідомлення доповніть засобами наочності (постер, плакат, колаж тощо). Будьте готові до презентації.
2. Підготуйте професійне резюме, будьте готові до співбесіди з роботодавцем.

Шаблон резюме

ОСОБИСТІ ДАНІ	
Прізвище, ім'я, по батькові _____	
Адреса проживання _____	
Контакти: Телефон _____	
E-mail _____	
НАВИЧКИ	
_____ _____ _____	
ОСОБИСТІ ЯКОСТІ	
_____ _____ _____	
ОСВІТА	
_____ _____ _____	
ДОСВІД РОБОТИ	
_____ _____ _____	

ДОДАТКИ

Тест для самооцінки «Здійснення самооцінки толерантності»

№	Запитання	А	Б
1.	Чи засмучуєтесь ви, якщо вашу цікаву ідею не підтримали?	Так	Ні
2.	Ви зустрічаєтесь з друзями, і хтось пропонує розпочати гру. Чому ви віддаєте перевагу?	Щоб брали участь лише ті, хто добре грає	Щоб грали і ті, хто ще не знає правил
3.	Чи спокійно ви сприймаєте неприємну для вас новину?	Так	Ні
4.	Чи дратують вас люди, котрі з'являються у громадських місцях нетверезими?	Так	Ні
5.	Чи знаходите ви контакт з людьми, які мають інші, ніж у вас, звичаї, професію, соціальне становище?	Так	Ні
6.	Як ви реагуєте на жарти, об'єктом яких стаєте ви самі?	Байдуже	Я відповідаю на ці жарти ще гостріше
7.	Чи згодні ви з думкою, що багато людей «сидить не на своєму місці»?	Так	Ні
8.	Чи згодні ви з думкою, що багато людей «сидить не на своєму місці»?	Мені це не дуже приємно	Я радію за нього (неї)

Інструкція: підрахуйте бали і запишіть по 2 бали за відповіді на запитання 1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-А, 5-А, 6-Б, 7-Б, 8-Б. Результат: 0 – 4 бали: ви непохитні і, даруйте, вперті. З вашою вдачею важко підтримувати нормальні стосунки з оточенням; 6–12 балів: ви здатні твердо обстоювати свої переконання, але, безумовно, можете і вести діалог та змінювати свою думку, якщо це потрібно; 14–16 балів: твердість ваших переконань чудово поєднується з великою тонкістю, гнучкістю вашого розуму. Ви можете сприймати будь-яку ідею і з розумінням ставитися до парадоксального на перший погляд вчинку.

Короткий тест «Заверши малюнок» (Тест П. Торренса)

Тест може бути використаний для дослідження творчої обдарованості як дітей, починаючи з дошкільного віку (5-6 років), так і молоді.

Після попередньої інструкції потрібно роздати аркуші із завданням, прочитати інструкцію, але не давати приклади можливих відповідей.

Відповіді на завдання цих тестів випробовувані повинні дати у вигляді малюнків і підписів до них. Якщо діти не вміють писати або пишуть дуже повільно, експериментатор або його асистенти мають допомогти їм підписати малюнки. При цьому необхідно дотримуватися задуму дитини.

Через 10 хв припиняють виконувати завдання.

Інструкція: на цих двох сторінках намальовані незакінчені фігури. Якщо Ви домалюєте до них додаткові лінії, отримаєте цікаві предмети або сюжетні картинки. Спробуйте вигадати таку картинку або історію, яку ніхто інший не зможе вигадати. Доберіть цікаву назву для кожної картинки і підпишіть її.

Обробка результатів

Запорукою високої надійності тесту є уважне вивчення покажчика оцінювання тестових показників і використання наведених стандартів як основи для суджень.

Процедури вимірювання творчих здібностей

Спочатку необхідно з'ясувати, чи варто зараховувати відповідь, тобто чи релевантна вона завданню. Ті відповіді, що не відповідають завданням, не враховують. Не релевантними вважають відповіді, у яких не виконана основна умова завдання – використовувати вихідний елемент. Це ті відповіді, у яких малюнок випробовуваного ніяк не пов'язаний з незавершеними фігурами.

Оригінальність. Кожну релевантну ідею (тобто малюнок, який містить вихідний елемент) слід зарахувати до однієї з категорій відповідей. Використовуючи списки, визначте номери категорій відповідей і бали за їхню оригінальність, запишіть їх у відповідні комірки.

Якщо оригінальність відповідей оцінюється 0 або 1 балом, категорію відповідей можна визначити за списком № 1. До цього списку увійшли найменш оригінальні відповіді для кожної з фігур тесту. Для оригінальніших відповідей (з оригінальністю 2 бали) складено список № 2. У цьому списку подані категорії, спільні для всіх фігур тесту.

Преміальні бали за оригінальність відповіді. Завжди існує проблема оцінювання оригінальності відповідей, у яких випробовуваний поєднає кілька вихідних фігур у єдиний малюнок. П. Торренс вважає це ознакою високого рівня творчих здібностей, оскільки такі відповіді трапляються досить рідко. Вони свідчать про нестандартність мислення і відхилення від загальноприйнятого. Інструкція до тесту і роздільність вихідних фігур не свідчать про можливість такого рішення, але й не унеможливають його. П. Торренс вважає за необхідне давати додаткові бали за оригінальність: об'єднання в блоки вихідних фігур:

за об'єднання двох малюнків – 2 бали,

за об'єднання трьох-п'яти малюнків – 5 балів,

за об'єднання шести-десяти малюнків – 10 балів.

Ці преміальні бали додають до загальної суми балів за оригінальність для всього завдання.

Сумарний бал за оригінальність визначається додаванням усіх балів колонки.

Розробленість. Потім визначають бали за розробленість кожної відповіді, їх фіксують у комірці, відведеній для цих показників виконання завдання в аркуші оцінювання. Показники категорій оригінальності й розробленості відповідей записують до бланка на рядку, що відповідає номеру малюнка. Там само фіксують відсутність відповідей.

Під час оцінювання розробленості відповідей бали дають за кожну значущу деталь (ідею), що доповнює вихідну стимульну фігуру як у межах її контуру, так і поза її межами. При цьому, однак, основна, найпростіша, відповідь має бути значущою, інакше її довершеність не оцінюють. Загальний показник розробленості визначають додаванням усіх балів у цьому стовпчику.

Один бал дають за:

- кожну істотну деталь загальної відповіді. При цьому кожен клас деталей оцінюють одноразово й у випадку повторення не враховують. Кожну додаткову деталь один раз позначають крапкою або хрестиком;
- колір, якщо він доповнює основну ідею відповіді;
- спеціальне штрихування (але не за кожну лінію, а за загальну ідею) – тіні, об'єм, колір;
- прикрашання, оздоблення, якщо воно має смислове навантаження;
- кожну варіацію оформлення (крім кількісних повторень), значущу для основної відповіді (наприклад, однакові предмети різного розміру можуть передавати ідею простору);
- поворот малюнка на 90° і більше, незвичайність ракурсу (вигляд із середини), вихід за рамки завдання більшої частини малюнка;
- кожну додаткову деталь у назві.

Якщо лінія розділяє малюнок на дві значущі частини, підраховують бали в обох частинах малюнка й підсумовують їх.

Якщо лінія позначає певний предмет – шов, пояс, шарф тощо, її також оцінюють 1 балом.

У дужках зазначено номери категорій.

Швидкість. Показник швидкості для тесту можна отримати з номера останньої відповіді, якщо не було пропусків або не релевантних відповідей.

Цей показник визначають підрахунком кількості завершених фігур. Максимальний бал – 10. Можна також порахувати загальну кількість врахованих відповідей і записати її у відповідну комірку.

Гнучкість. Щоб визначити показник гнучкості, закресліть повторювані номери категорій відповідей і порахуйте решту.

Цей показник визначають кількістю різних категорій відповідей. Для визначення категорії можуть використовувати як самі малюнки, так і їхні назви (що іноді не збігаються).

Категорії відповідей, які оцінюють 0 або 1 балом за оригінальність, значно зручніше визначати за списком № 1 окремо для кожної стимульної фігури.

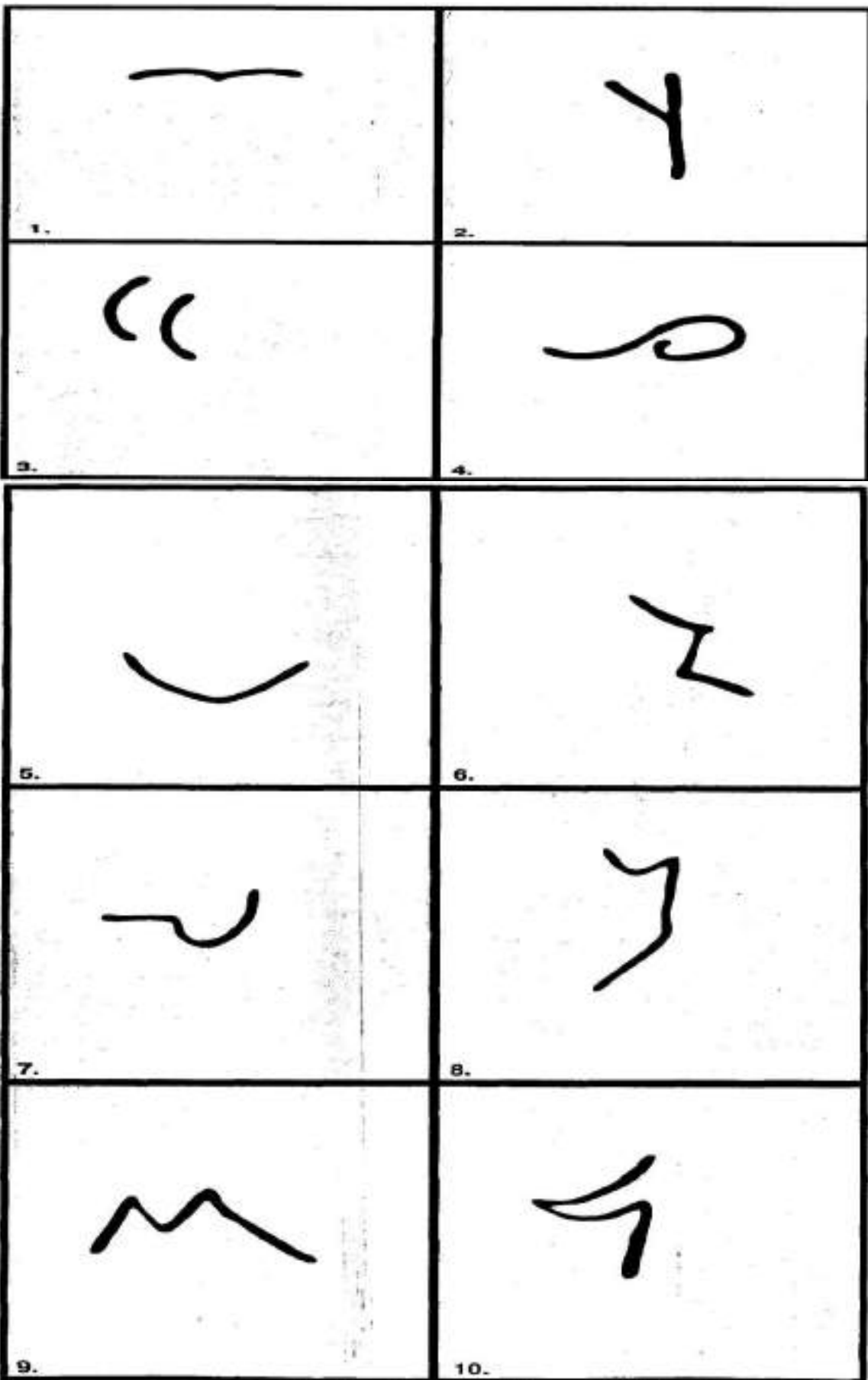
Список № 1

Відповіді на завдання із зазначенням номерів категорій та оцінок за оригінальність Відповіді, не зазначені у списку № 1, оцінюють за оригінальність у 2 бали як нестандартні. Категорію цих відповідей визначають за списком № 2

<p>Фігура 1 <i>0 балів (понад 5 % відповідей)</i> (24) Абстрактний візерунок (37) Обличчя, голова людини (1) Окуляри (8) Птах (летить), чайка <i>1 бал (від 2 % до 4,99 %)</i> (10) Брови, очі людини (33) Хвиля, море (4) Тварина (морда) (4) Кіт, кішка (21) Хмара (58) Фантастичні істоти (10) Серце («любов») (4) Собака (8) Сова (28) Квітка (37) Людина (31) Яблуко</p>	<p>Фігура 3 <i>0 балів (понад 5 % відповідей)</i> (24) Абстрактний візерунок (53) Звукові й радіохвилі (37) Обличчя людини (9) Вітрильник, човен (31) Фрукти, ягоди <i>1 бал (від 2% до 4,99%)</i> (21) Вітер, хмари, дощ (7) Повітряні кульки (64) Дерево та його деталі (49) Дорога, міст (4) Тварина або її писок (68) Колеса (67) Лук і стріли <i>1 бал (від 2% до 4,99 %)</i> (37) Дівчинка, жінка (37) Людина (голова або тіло) 1 бал (від 2% до 4,99 %) (41) Ліер (36) Вз (64) Дерево (II) Кижка (1) Майка, сукня (15) акета (5) Фантастичні істоти (8) Квітка (67) Щит</p>
<p>Фігура 2 <i>0 балів (понад 5 % відповідей)</i> (24) Абстрактний візерунок (64) Дерево та його деталі (67) Рогатка (28) Квітка <i>1 бал (від 2% до 4,99 %)</i> (41) Літера (13) Будинок (60) Знак, символ, покажчик</p>	<p>Фігура 4 <i>0 балів понад 5 % відповідей</i> (24) Астрактний візерунок (33) гори, пагорби (3) тварина, її вуха (41) Літера М <i>1 бал (від 2% до 4,99 %)</i> (4) Верблюди (4) Вовк (4) Кіт, кішка</p>

(8) Птах (сліди, ноги) (45) Цифра (37) Людина	(4) Лисиця (37) Обличчя людини (4) Собака (37) Людина (фігура)
<p>Фігура 5 0 балів (понад 5 % відповідей) (24) Габстрактний візерунок (8) Гусак, качка (64) Дерево, ялина (37) Обличчя людини (4) Лисиця <i>1 бал (від 2% до 4,99%)</i> (63) Буратіно (37) Дівчинка (8) Птах (58) Фантастичні істоти (45) Цифри (37) Людина (фігура) (35) Місяць (27) Риба</p>	

- Список №2 Категорії відповідей, оригінальність яких оцінюють у 2 бали:*
- (18) Автомобіль: легковий, гоночний, вантажний, візок, трактор.
 - (3) Ангели й інші божественні істоти, їхні ознаки, зокрема крила.
 - (1) Аксесуари: браслет, корона, гаманець, монокль, намисто, окуляри, капелюх.
 - (20) Мотузка для білизни, дріт.
 - (41) Літери: одиночні або блоками, розділові знаки.
 - (7) Повітряні кулі: одиничні або в гірлянді.
 - (39) Повітряний змій.
 - (33) Географічні об'єкти: берег, хвилі, вулкан, гора, озеро, океан, пляж, річка, струмок.
 - (34) Геометричні фігури: квадрат, конус, коло, куб, прямокутник, ромб, трикутник.
 - (24) Декоративна композиція: усі види абстрактних зображень, орнаменти, візерунки.
 - (64) Дерево: усі види дерев, зокрема новорічна ялинка, пальма.
 - (49) Дорога й дорожні системи: дорога, дорожні знаки та покажчики, міст, перехрестя, естакада.
 - (4) Тварина, її голова або писок: бик, верблюд, змія, кішка, коза, лев, кінь, жаба, ведмідь, миша, мавпа, олень, свиня, слон, собака.
 - (5) Тварина: сліди.
 - (53) Звукові хвилі: магнітофон, радіохвилі, радіоприймач, рація, камертон, телевізор.
 - (65) Парасолька.

- (63) Іграшка: кінь-качалка, лялька, кубик, маріонетка.
- (62) Інструменти: вила, граблі, кліщі, молоток, сокира.
- (46) Канцелярське та шкільне приладдя: папір, обкладинка, папка, зошит.
- (11) Книжка: одна або стос, газета, журнал.
- (68) Колеса: колесо, обід, вальцівник, шина, штурвал.
- (50) Кімната або частини кімнати: підлога, стіна, кут.
- (22) Контейнер: бак, бідон, бочка, цебро, консервна банка, глечик, коробка зпід капелюха, шухляда.
- (9) Корабель, човен: каное, моторний човен, катер, пароплав, вітрильник.
- (12) Коробки: пакет, подарунок, згорток.
- (54) Космос: космонавт.
- (16) Багаття, вогонь.
- (23) Хрест: Червоний хрест, християнський хрест, могила.
- (40) Сходи: приставні, драбина, трап.
- (32) Меблі: буфет, гардероб, ліжко, крісло, парта, стіл, стілець, тахта.
- (43) Механізми і прилади: комп'ютер, лінза, мікроскоп, прес, робот, шахтарський молот.
- (44) Музика: арфа, барабан, гармонія, дзвіночок, ноти, піаніно, рояль, свисток, цимбали.
- (6) М'ячі: баскетбольні, тенісні, бейсбольні, волейбольні, грудочки бруду, сніжки.
- (59) Наземний транспорт - див. пункт «Автомобіль», не вводити нову категорію.
- (38) Комаха: метелик, блоха, гусінь, жук, клоп, мураха, муха, павук, бджола, світлячок, хробак.
- (35) Небесні тіла: метеорит, комета, Сонце, зірка, Місяць, Венера; явища: затемнення Місяця, сузір'я: Велика Ведмедиця.
- (21) Хмара: різні види й форми.
- (30) Взуття: черевики, валянки, чоботи, тапки, туфлі.
- (19) Одяг: брюки, кальсони, кофта, чоловіча сорочка, пальто, піджак, сукня, халат, шорти, спідниця.
- (67) Зброя: гвинтівка, лук і стріли, кулемет, гармата, рогатка, щит.
- (48) Відпочинок: велосипед, ковзанка, крижана гірка, парашутна вишка, плавальна дошка, роликові ковзани, сани, теніс.
- (29) Їжа: булка, кекс, цукерка, льодяник, морозиво, горіхи, тістечко, цукор, тости, хліб.
- (66) Погода: дощ, заметіль, веселка, сонячні промені, ураган.
- (36) Предмети домашнього вжитку: ваза, вішалка, зубна щітка, каструля, ківш, кавоварка, мітла, чашка, щітка.
- (8) Птах: лелека, журавель, індик, курка, лебідь, павич, пінгвін, папуга, качка, фламінго, курча.
- (26) Розваги: співак, танцюрист, циркач.
- (47) Рослини: чагарник, трава.
- (27) Риба й морські тварини: золота рибка, кит, восьминіг.

- (58) Фантастичні (казкові) істоти: Аладін, баба-Яга, біс, упир, відьма, Геркулес, диявол, монстр, примара, фея, чорт.
- (42) Світильник: чарівний ліхтар, лампа, свіча, вуличний світильник, ліхтар, електрична лампа.
- (60) Символ: значок, герб, прапор, цінник, чек, емблема.
- (52) Снігова баба.
- (57) Сонце та інші планети (див. пункт «Небесні тіла»).
- (55) Спорт: бігова доріжка, бейсбольний майданчик, стрибки, спортивний майданчик, футбольні ворота.
- (13) Будівля: будинок, палац, хата, будка, хмарочос, готель, хатина, храм, церква.
- (15) Будівля, її частини: двері, дах, вікно, підлога, стіна, труба.
- (14) Будівельний матеріал: дошка, камінь, цегла, плита, труба.
- (17) Очерет і вироби з нього.
- (51) Притулок, укриття (не будинок): навіс, окоп, намет, тент, курінь.
- (31) Фрукти: ананас, апельсин, банан, ваза з фруктами, вишня, грейпфрут, груша, лимон, яблуко.
- (28) Квітка: маргаритка, кактус, соняшник, троянда, тюльпан.
- (45) Цифри: одна або в блоці, математичні знаки.
- (61) Годинник будильник, піщаний годинник, секундомір, сонячний годинник, таймер.
- (37) Людина, її голова, обличчя або фігура: дівчинка, жінка, хлопчик, черниця, чоловік, визначна особистість, старий.
- (56) Людина з паличок (див. пункт «Людина»).
- (10) Людина, частини її тіла: брови, волосся, око, губи, ноги, ніс, рот, руки, серце, вухо, язик.
- (25) Яйце: усі види, зокрема великоднє, яєчня. Інтерпретація результатів тестування

1. *Швидкість чи продуктивність* не є специфічними для творчого мислення і корисні насамперед тим, що допомагають зрозуміти інші показники тесту.

2. *Гнучкість* свідчить про розмаїття ідей і стратегій, здатність переходити від одного аспекту до іншого. Іноді цей показник корисно співвіднести з показником швидкості або навіть обчислити індекс шляхом розподілу показника гнучкості на показник швидкості та множення на 100%. Якщо випробуваний має низький показник гнучкості, це свідчить про ригідність його мислення, низький рівень інформованості, обмеженість інтелектуального потенціалу або низьку мотивацію.

3. *Оригінальність* характеризує здатність висувати ідеї, що відрізняються від очевидних, загальновідомих, загальноприйнятих, банальних або чітко встановлених. Тим, у яких цей показник великий, зазвичай притаманна висока інтелектуальна активність і неконформність. Оригінальність рішень передбачає здатність уникати легких, очевидних і нецікавих відповідей. Як і гнучкість, оригінальність можна аналізувати у

співвідношенні зі швидкістю за допомогою індексу, що обчислюється описаним вище способом.

4. *Розробленість*. Високі значення цього показника характерні для досліджуваних з високою успішністю, здатних до винахідницької та конструктивної діяльності.

Низькі показники мають досліджувані з низьким рівнем знань, недисципліновані. Оскільки виконання завдань обмежене в часі, корисно співвіднести цей показник із показником швидкості. Людина, яка докладно опрацює кожну ідею, очевидно, жертвує їхньою кількістю. Досконалість відповідей свідчить про інший тип продуктивності творчого мислення. Різниця між двома аспектами творчості свідчить про творчість у генеруванні нових ідей і творчість під час їхньої розробки (див. табл. 1).

Таблиця 1

Середнє значення показників короткого тесту творчого мислення в учнів різних класів

Класи	Швидкість	Гнучкість	Оригінальність	Розробленість
1-2	9,0 (1,2)	7,5 (1,7)	10,3 (2,9)	22,4 (8,8)
3-4	8,9 (1,6)	7,6 (1,6)	9,7 (3,6)	31,7 (15,2)
5-6	9,0 (2,1)	6,8 (2,2)	9,2 (4,1)	30,4 (16,5)
7-8	9,1 (1,8)	7,4(1,9)	9,6(3,6)	31,8 (17,4)
9-11	9,7 (0,7)	8,1 (1,2)	9,6(3,6)	40,4 (13,6)
1-11	1 9,2 (1,4)	7,6 (1,6)	10,0 (3,4)	313 (15,3)

Значення за Т-шкалою 50+10 відповідають віковій нормі.

Для зіставлення показників творчого мислення (оригінальності й розробленості) необхідно їх подати у вигляді стандартної Т-шкали. Це дасть змогу порівнювати результати за фігурним тестом творчого мислення П. Торренса. Розглянемо докладніше результати роботи П. Торренса (1987). Мета його багаторічних і багатоетапних досліджень творчості – знайти критерії прояву й способи виміру творчих здібностей. Гіпотеза П. Торренса ґрунтувалася на факті, що тестова поведінка не має аналогій у навчальній поведінці й реальному житті, тому тестування може виступати як модель вивчення природи творчості. Вивчаючи природу творчості за допомогою тестування, П. Торренс увів у розроблені їм тести наступні основні принципи:

- наявність невизначеного стимулу;
- відкритість завдання;
- неоднозначність відповідей; - зняття твердих тимчасових обмежень.

Результати лонгітюдних досліджень (5-7–12-22 років) виявили кореляцію між тестовою поведінкою і досягненнями в реальному житті. Як критерії творчої поведінки дорослих людей були обрані:

- кількість суспільно значущих творчих досягнень (патенти, винаходи, книги, картини);
- якість творчих досягнень (уявлення про майбутню кар'єру – яку кар'єру ви хочете зробити; яку посаду або заробітню плату ви б хотіли одержати; чого ви сподіваєтеся досягти; якби ви могли здійснити бажане вами упродовж 10 років, то що б це було?);
- кількість проявів творчого стилю життєвих досягнень, не визнаних офіційно (організація неформальних груп, облаштування свого будинку, розробка нового напрямку в освіті).

Ті ж критерії фіксувалися в молодших школярів у межах шкільного навчання. Торренс П. визначає креативність через характеристики процесу, у ході якого дитина стає сприйнятливою до проблем, дефіциту або прогалинах в знаннях, до змішування різнопланової інформації, до дисгармонії елементів навколишнього середовища, розпізнає ці проблеми, шукає їхнього рішення, висуває припущення й гіпотези про можливі рішення, перевіряє ці гіпотези. Дослідження показали, що діти, які за тестами П. Торренса були визнані як такі, що володіють творчими здібностями, у своєму подальшому житті дійсно мали творчі досягнення. На основі використання фігурних форм тесту ТТСТ (тести П. Торренса) визначалися наступні показники, які відбивали рівень прояву творчих здібностей (креативності):

- кількість відповідей та їхня чіткість – швидкість мислення;
- рухливість, ступінь різноманітності відповідей – гнучкість мислення;
- незвичайність або унікальність відповіді – оригінальність мислення;
- старанність розробки, ступінь деталізації відповіді;
- абстрактність заголовка, рівень абстракції у відповідях;
- протистояння закриттю незакінчених фігур або здатність залишити їх відкритими;
- емоційна виразність відповіді;
- артикулятивність при розповіді, вставка відповідей у контекст;
- рухи або дії, показані при відповіді;
- експресивність заголовка, емоційна здатність трансформувати з фігурального у вербальне;
- синтез або комбінація, що поєднує разом дві або більше фігури, і створення когерентної відповіді;
- незвичайна візуалізація, розгляд і розміщення фігур у незвичайну візуальну перспективу;
- внутрішня візуалізація, розгляд об'єкта зсередини;
- розширення й вихід за межі очікуваного результату;
- гумор, зіставлення двох або більшої кількості несумісних елементів;
- багатство уяви, її різноманітність, життєвість, інтенсивність;
- фантазія, нереальні фігури, чарівність і казкові персонажі, персонажі наукової фантастики.

Таким чином, у творчий процес залучаються логічні й образні компоненти мислення, емоційно-почуттєва сфера. Результати досліджень

П. Торренса можуть бути використані в практичній діяльності й повинні стати базою для створення одиниць навчання. Іншими словами, для формування «навичок» творчого мислення потрібні вправи відповідними «інструментами» при відповідних обставинах. Торренс П. визначає п'ять принципів, якими повинен керуватися вчитель, щоб заохочувати творче мислення дітей:

- уважне ставлення до незвичайних питань;
- поважне ставлення до незвичайних ідей;
- демонстрації цінності ідей дітей;
- створення зручних обставини для самостійного навчання дитини й схвалювання цього;
- надання часу для неоцінюваної практики або навчання.

Пояснимо останній принцип. Зовнішня оцінка створює погрозу й, можливо, потребу в обороні. Тому дітям необхідний якийсь проміжок часу, протягом якого вони не оцінюються. Таким чином, не стримується свобода формування ідей.

Тест на розвиток емоційного інтелекту

(Н. Холл)

Методика призначена для виявлення здібності особистості розуміти відносини, що репрезентується в емоціях, і керувати своєю емоційною сферою на основі прийняття рішень. Вона складається з 30 тверджень і містить п'ять шкал:

шкала 1 – «Емоційна обізнаність»;

шкала 2 – «Управління своїми емоціями» (емоційна відхідливість, емоційна нерігідність);

шкала 3 – «Самотивація» (довільне керування своїми емоціями);

шкала 4 – «Емпатія»;

шкала 5 – «Розпізнавання емоцій інших людей» (вміння впливати на емоційний стан інших).

Інструкція

Нижче наведені висловлювання, які так чи інакше відображають різні сторони життя. Праворуч від кожного твердження напишіть цифру, виходячи з вашої ступеня згоди з ним: повністю не згоден (-3 бали); в основному не згоден (-2 бали); почасти не згоден (-1 бал); частково згоден (+1 бал); в основному згоден (+2 бали); повністю згоден (+3 бали).

Тестовий матеріал

1. Для мене як негативні, так і позитивні емоції служать джерелом знання про те, як чинити в житті.
2. Негативні емоції допомагають мені зрозуміти, що я повинен змінити у своєму житті.
3. Я спокійний, коли відчуваю тиск з боку.
4. Я здатний спостерігати зміну своїх почуттів.
5. Коли необхідно, я можу бути спокійним і зосередженим, щоб діяти відповідно до запитів життя.
6. Коли необхідно, я можу викликати у себе широкий спектр позитивних емоцій, таких як веселощі, радість, внутрішній підйом і гумор.
7. Я стежу за тим, як я себе відчуваю.
8. Після того як щось засмутило мене, я можу легко впоратися зі своїми почуттями.
9. Я здатний вислуховувати проблеми інших людей.
10. Я не зациклююсь на негативних емоціях.
11. Я чутливий до емоційних потреб інших.
12. Я можу діяти на інших людей заспокійливо.
13. Я можу змусити себе знову і знову встати перед обличчям перешкоди.
14. Я намагаюся підходити до життєвих проблем творчо.
15. Я адекватно реауюю на настрої, спонукання і бажання інших людей.
16. Я можу легко входити в стан спокою, готовності і зосередженості.
17. Коли дозволяє час, я звертаюся до своїх негативним почуттям і розбираюся, в чому проблема.

18. Я здатний швидко заспокоїтися після несподіваного засмучення.
19. Знання моїх справжніх почуттів важливо для підтримки "хорошої форми".
20. Я добре розумію емоції інших людей, навіть якщо вони не виражені відкрито.
21. Я можу добре розпізнавати емоції за виразом обличчя.
22. Я можу легко відкинути негативні почуття, коли необхідно діяти.
23. Я добре вловлюю знаки у спілкуванні, які вказують на те, в чому інші потребують.
24. Люди вважають мене добрим знавцем переживань інших.
25. Люди, які усвідомлюють свої справжні почуття, краще управляють своїм життям.
26. Я здатний поліпшити настрій інших людей.
27. Зі мною можна порадитися з питань відносин між людьми.
28. Я добре налаштовуюся на емоції інших людей.
29. Я допомагаю іншим використовувати їх спонукання для досягнення особистих цілей.
30. Я можу легко відключитися від переживання неприємностей.

КЛЮЧ

Шкала 1 - пункти 1, 2, 4, 17, 19, 25. Шкала 2 - пункти 3, 7, 8, 10, 18, 30. Шкала 3 - пункти 5, 6, 13, 14, 16, 22. Шкала 4 - пункти 9, 11, 20, 21, 23, 28. Шкала 5 - пункт 12, 15, 24, 26, 27, 29

Обробка та інтерпретація РЕЗУЛЬТАТІВ

Рівні парціального емоційного інтелекту у відповідності зі знаком результатів: 14 і більше – високий; 8-13 – середній; 7 і менш – низький.

Інтегративний рівень емоційного інтелекту з урахуванням домінуючого знака визначається за такими кількісними показниками: 70 і більше – високий; 40-69 – середній; 39 і менше – низький.

Анкета «Готовність учителя до інноваційної діяльності»

(за адаптованою методикою І.В. Гавриш)

Інструкція. Дайте відповіді на питання

1. Чи завжди Вам цікаві новації та експерименти в педагогічній діяльності?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) не впевнений.
2. Скільки разів у минулому навчальному році Ви пробували застосувати які-небудь новинки?
 - а) жодного разу;
 - б) 1-5 разів;
 - в) 6-10 разів;
 - г) 11-20 разів.
3. Назвіть 2-3 основні причини, які гальмують упровадження нових педагогічних ідей і технологій?
 - а) недостатнє матеріальне забезпечення;
 - б) надмірна насиченість матеріалу ;
 - в) психологічна неготовність учнів до сприйняття інновацій;
 - г) поспішне впровадження;
 - д) консерватизм в освіті;
 - е) погане володіння комп'ютером;
 - є) нестача часу;
 - ж) не досконале знання психології дитини.
4. Чим для Вас приваблива інноваційна діяльність?
 - а) розвиває інтерес учнів до вивчення предмета;
 - б) можливість вчителю проявити себе;
 - в) можливість запроваджувати нові методи і форми роботи з дітьми;
 - г) бажання дізнатися щось нове.
5. Назвіть внутрішні протиріччя, що заважають створенню нового:
 - а) невпевненість у позитивному результаті;
 - б) заважають сумніви, чи зможу я бути успішним з інноваційній чи експериментальній роботі;
 - в) ніхто не зважає на додаткові витрати часу й сил для роботи по-новому;
 - г) немає впевненості, що нове буде краще старого;
 - д) нічого.
6. Які нові педагогічні технології Ви могли б застосувати за сприятливих умов?
 - а) проектні технології;
 - б) особистісно-орієнтоване навчання;
 - в) інтегроване навчання;
 - г) випереджальне навчання;
 - д) інше.

7. Якими діагностичними методиками Ви володієте вільно?
- а) тестовими;
 - б) анкетування;
 - в) спостереження;
 - г) презентації.
8. Якими ознаками готовності до створення новацій Ви володієте?
- а) прагнення пізнати нове;
 - б) бажання експериментувати;
 - в) креативність;
 - г) попередній досвід з упровадження технологій.
9. Чому Ви віддаєте пріоритет у цілях і цінностях життя?
- а) здоров'ю;
 - б) можливостям самовдосконалюватися;
 - в) сімейному добробуту;
 - г) цікавому колу надійних друзів.
10. Що ви вважаєте головною складовою успіху?
- а) впевненість у собі;
 - б) чітке бачення мети;
 - в) самомету, наполегливість;
 - г) пошук та внесення новизни.

Обробка результатів:

Відповіді: 1а; 2г; 3г,д; 4а; 5в; 6в; 7а,б,в,г; 8а,б,в,г; 9б; 10а,б,в,г оцінюються в 5 балів, решта відповідей у 4,3,2,1 бал в залежності від обраної позиції.

від 10 до 20 балів – початковий рівень;

від 21 до 30 – середній рівень;

від 36 до 45 – достатній рівень;

від 46 до 55 – високий рівень.

Анкета вивчення мотивів навчальної діяльності учнів
(за адаптованою методикою Б. Паинєва)

Інструкція Прочитайте пропонувані нижче пари тверджень у вигляді запитань. Виберіть обов'язково кожної пари те запитання, яке найточніше відображає Ваше бажання навчатися. Номер запитання та літеру варіанта відповіді запишіть на аркуші для відповідей. Майте на увазі, що запитання увесь час повторюються, проте кожного разу в новому поєднанні. Тут немає хороших або поганих запитань. Вибираючи одне і відкидаючи інше запитання, Ви тільки проявляєте власну індивідуальність.

1. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання Або Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям
2. В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання? Або Г) Вас більше спонукає бажання бути серед найкращих учнів?
3. Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови? АБО Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною?
4. Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?
5. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання?
6. Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів? АБО Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови?
7. Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною? або Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати найкраще
8. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? АБО В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання?
9. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів?
10. В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання? АБО Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови?
11. Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів? АБО Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною?
12. Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови? АБО Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще?

13. Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?
14. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? або Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів?
15. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови?
16. В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання? АБО Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною?
17. Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів? АБО Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще?
18. Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?
19. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? АБО Д) Вас більше спонукає до навчання бажання мати в майбутньому хорошу професію, хороші матеріальні умови?
20. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною?
21. В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання? АБО Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще?
22. Г) Вас більше спонукає до навчання бажання бути серед найкращих учнів? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим
23. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? АБО Е) Вас більше спонукає до навчання бажання бути грамотною, ерудованою людиною?
24. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще?
25. В) Вас більше спонукає до навчання бажання думати, пізнавати нове, невідоме, вирішувати складні завдання? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?
26. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? АБО З) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?
27. А) Вас більше спонукає до навчання бажання уникнути покарання за невиконані завдання? АБО Ж) Вас більше спонукає до навчання бажання будь-яку роботу виконувати якнайкраще?

28. Б) Вас більше спонукає до навчання бажання мати знання, щоб бути корисним людям? АБО 3) Вас більше спонукає до навчання бажання, щоб інші не думали про Вас погано, не бути гіршим за інших?

Опрацювання результатів анкетування

Анкета дозволяє виявити превалювання певного мотиву серед восьми основних мотивів навчальної діяльності. Кожний з восьми мотивів позначається такими літерами:

- *А — мотив зовнішнього примусу з метою уникнення покарання;*
- *Б — соціально-орієнтований мотив (мотив боргу і відповідальності);*
- *В — пізнавальний мотив (знання як мета розвитку особи);*
- *Г — мотив престижу;*
- *Д — мотив матеріального благополуччя;*
- *Е — мотив одержання інформації (знання як засіб самоствердження);*
- *Ж — мотив досягнення успіху;*
- *З — мотив орієнтації на соціально залежну поведінку.*

Методика діагностики ціннісних орієнтацій у кар'єрі «Якори кар'єри» (Тест Е. Шейна)

Інструкція. Будь ласка, оцініть, наскільки важливим є для Вас кожен з наступних тверджень?

Варіанти відповідей: 1 – абсолютно не важливе, 10 – виключно важливе. Інші відповіді 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 розподіліть по мірі важливості для Вас.

Оцініть твердження.

1. Будувати свою кар'єру в межах конкретної наукової або технічної сфери.
2. Здійснювати нагляд і контроль над людьми, впливати на них на всіх рівнях.
3. Мати можливість робити все по-своєму і не бути обмеженим правилами будь-якої організації.
4. Мати постійне місце роботи з гарантованим окладом і соціальною захищеністю.
5. Використовувати своє вміння спілкуватися на користь людям, допомагати іншим.
6. Працювати над проблемами, які видаються майже не вирішуваними.
7. Вести такий спосіб життя, щоб інтереси сім'ї і кар'єри взаємно врівноважували один одного.
8. Створити і побудувати щось, що буде цілком моїм твором або ідеєю.
9. Продовжувати роботу за фахом, ніж отримати більш високу посаду, не пов'язану з моєю спеціальністю.
10. Бути першим керівником в організації.
11. Мати роботу, не пов'язану з режимом або іншими організаційними обмеженнями.
12. Працювати в організації, яка забезпечить мені стабільність на тривалий період.
13. Застосувати свої вміння та здібності на те, щоб зробити світ кращим.
14. Змагатися з іншими і перемагати.
15. Будувати кар'єру, яка дозволить мені не змінювати свого способу життя.
16. Створити нове комерційне підприємство.
17. Присвятити все життя обраній професії.
18. Обійняти високу керівну посаду.
19. Мати роботу, яка представляє максимум свободи та автономії у виборі характеру занять, часу виконання і т.д.
20. Залишитися на одному місці проживання, ніж переїхати у зв'язку з підвищенням.
21. Мати можливість використовувати свої вміння і таланти для служіння важливій меті.
22. Єдина справжня мета моєї кар'єри – знаходити і вирішувати складні проблеми незалежно від того, в якій галузі вони виникли .
23. Я завжди прагну приділяти однакову увагу моїй родині й моїй кар'єрі.

24. Я завжди перебуваю в пошуку ідей, які дадуть мені можливість розпочати і побудувати свою власну справу.
25. Я погоджуся на керівну посаду тільки в тому випадку, якщо вона перебуває у сфері моєї професійної компетенції.
26. Я хотів би досягти такого становища в організації, яке давало б можливість спостерігати за роботою інших та інтегрувати їх діяльність.
27. У моїй професійній діяльності я найбільше піклувався про свою свободу та автономію.
28. Для мене важливіше залишитися на нинішньому місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу в іншій діяльності.
29. Я завжди шукав роботу, де міг би приносити користь іншим.
30. Змагання і виграш – це найбільш важливі та хвилюючі сторони моєї кар'єри.
31. Кар'єра має сенс тільки в тому випадку, якщо вона дозволяє вести життя, яке мені подобається.
32. Підприємницька діяльність складає центральну частину моєї кар'єри.
33. Я б швидше пішов із організації, ніж став би займатися роботою, не пов'язаною з моєю професією.
34. Я буду вважати, що досяг успіху в кар'єрі тільки тоді, коли стану керівником високого рівня в солідній організації.
35. Я не хочу, щоб мені заважала яка-небудь організація або світ бізнесу.
36. Я б вважав за краще працювати в організації, яка забезпечує тривалий контракт.
37. Я б хотів присвятити свою кар'єру досягненню важливої і корисної мети.
38. Я відчуваю себе успішним тільки тоді, коли постійно залучений до вирішення складних проблем або до ситуації змагання.
39. Вибрати і підтримувати певний спосіб життя важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі.
40. Я завжди хотів створити і побудувати свій власний бізнес.
41. Я віддаю перевагу роботі, яка не пов'язана з відрядженнями.

Ключ до тесту

Професійна компетентність: 1, 9, 17, 25, 33.

Менеджмент: 2, 10, 18, 26, 34.

Автономія (незалежність): 3, 11, 19, 27, 35.

Стабільність роботи: 4, 12, 36.

Стабільність місця проживання: 20, 28, 41.

Служіння: 5, 13, 21, 29, 37.

Виклик: 6, 14, 22, 30, 38.

Інтеграція стилів життя: 7, 15, 23, 31, 39.

Підприємництво: 8, 16, 24, 32, 40.

По кожній з восьми кар'єрних орієнтацій підраховується кількість балів. Для цього необхідно, користуючись ключем, підсумувати бали по кожній орієнтації і отриману суму розділити на кількість запитань (5 для всіх

орієнтацій, крім «стабільності»). Таким чином визначається ведуча кар'єрна орієнтація – кількість набраних балів не повинна бути менше п'яти. Іноді провідною не стає жодна кар'єрна орієнтація – у такому випадку кар'єра в житті особистості не є центральною.

Інтерпретація результатів тесту

1. ***Професійна компетентність***. Бути професіоналом, майстром своєї справи. Ця орієнтація пов'язана з наявністю здібностей і талантів у певній галузі. Люди з такою орієнтацією хочуть бути майстрами своєї справи, вони бувають особливо щасливі, коли досягають успіху в професійній сфері, але швидко втрачають інтерес до роботи, яка не дозволяє розвивати їхні здібності. Навряд чи їх зацікавить навіть значно більш висока посада, якщо вона не пов'язана з їх професійним компетенціями. Вони шукають визнання своїх талантів, що має виражатися у статусі, відповідному їх майстерності. Вони готові керувати іншими в межах своєї компетенції, але управління не представляє для них особливого інтересу. Тому багато людей з цієї категорії відкидають роботу керівника, управління розглядають як необхідну умову для просування у своїй професійній сфері.

2. ***Менеджмент***. Керувати людьми, проектами, бізнес-процесами тощо. Для цих людей першорядне значення має орієнтація особистості на інтеграцію зусиль інших людей, повнота відповідальності за кінцевий результат і поєднання різних функцій організації. З віком і досвідом ця кар'єрна орієнтація проявляється сильніше. Можливості для лідерства, високого доходу, підвищених рівнів відповідальності і внесок в успіх своєї організації є ключовими цінностями та мотивами. Головне для них – управління: людьми, проектами, будь-якими бізнес процесами. Це в цілому не має принципового значення. Центральне поняття їх професійного розвитку – влада, усвідомлення того, що від них залежить прийняття ключових рішень. Причому для них не є принциповим управління власним проектом або цілим бізнесом, швидше навпаки, вони більшою мірою орієнтовані на побудову кар'єри в найманому менеджменті, але за умови, що їм будуть делеговані значні повноваження. Людина з такою орієнтацією буде вважати, що не досягла мети своєї кар'єри, поки не займе посаду, на якій буде керувати різними сторонами діяльності підприємства.

3. ***Автономія (незалежність)***. Головне в роботі – це свобода і незалежність. Первинна турбота особистостей з такою орієнтацією – звільнення від організаційних правил, норм і обмежень. Вони відчують труднощі, пов'язані зі встановленими правилами, процедурами, робочим днем, дисципліною, формою одягу і т.д. Вони люблять виконувати роботу своїм способом, темпом і за власними стандартами. Вони не люблять, коли робота втручається в їх особисте життя, тому воліють робити незалежну кар'єру власним шляхом. Вони швидко виберуть низькосортну роботу, ніж відмовляться від автономії і незалежності. Для них першочергове завдання розвитку кар'єри – отримати можливість працювати самостійно, самим вирішувати, як, коли і що робити для досягнення тих чи тих цілей. Кар'єра

для них – це, насамперед, спосіб реалізації їх волі, тому будь-які рамки і суворе підпорядкування відштовхнуть їх навіть від зовні привабливої вакансії.

4. Стабільність роботи. Стабільна, надійна робота на тривалий час.

Вони мають потребу в безпеці, захисті і можливості прогнозування, вони будуть шукати постійну роботу з мінімальною вірогідністю звільнення. Ці люди ототожнюють свою роботу зі своєю кар'єрою. Їх потреба в безпеці й стабільності обмежує вибір варіантів кар'єри.

Авантюрні або короткострокові проекти і компанії, що тільки стають на ноги, їх, швидше за все, не приваблюють. Вони дуже цінують соціальні гарантії, які може запропонувати роботодавець, і, як правило, їх вибір місця роботи пов'язаний саме з тривалим контрактом і стабільним положенням компанії на ринку.

5. Стабільність місця проживання. Головне – жити у своєму місті (мінімум переїздів, відряджень).

Важливіше залишитися на одному місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу на новому місці. Переїзд для таких людей неприйнятний, і навіть часті відрядження є для них негативним фактором при розгляді пропозиції про роботу.

6. Служіння. Втілювати в роботі свої ідеали і цінності.

Така ціннісна орієнтація характерна для людей, що займаються справою через бажання реалізувати у своїй роботі головні цінності. Вони часто орієнтовані більше на цінності, ніж на потрібні в даній роботі здібності. Вони прагнуть приносити користь людям, суспільству, для них дуже важливо бачити конкретні плоди своєї праці, навіть якщо вони і не виражені в матеріальному еквіваленті. Основна теза побудови кар'єри – отримати можливість максимально ефективно використовувати їх таланти і досвід для реалізації суспільно важливої мети.

7. Виклик. Зробити неможливе – можливим, вирішувати унікальні завдання.

Ці люди вважають успіхом подолання непереборних перешкод, розв'язання невирішуваних проблем або просто вигреш. Вони орієнтовані на те, щоб “кинути виклик”. Для одних людей виклик представляє більш важку роботу, для інших – це конкуренція і міжособистісні стосунки. Вони орієнтовані на вирішення свідомо складних завдань, подолання перешкод заради перемоги в конкурентній боротьбі; відчують себе успішними тільки тоді, коли постійно залучені до вирішення складних проблем або до ситуації змагання. Кар'єра для них – це постійний виклик їх професіоналізму, і вони завжди готові його прийняти. Соціальна ситуація найчастіше розглядається з позиції “виграшу-програшу”.

8. Інтеграція стилів життя. Збереження гармонії між сформованим особистим життям і кар'єрою.

Для людей цієї категорії кар'єра має асоціюватися із загальним стилем життя, врівноважуючи потреби людини, родини і кар'єри. Вони хочуть, щоб

організаційні відносини відображали б повагу до їх особистих і сімейних проблем.

Вибирати і підтримувати певний спосіб життя для них важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі. Розвиток кар'єри їх приваблює тільки в тому випадку, якщо вона не порушує звичний для них стиль життя і оточення. Для них важливо, щоб все було врівноважене – кар'єра, сім'я, особисті інтереси і т.п. Жертвувати чимось одним заради іншого їм явно не властиво.

9. Підприємництво. Створювати нові організації, товари, послуги.

Цим людям подобається створювати нові організації, товари або послуги, які можуть бути ототожені з їхніми зусиллями. Працювати на інших – це не для них, вони – підприємці за духом, і мета їх кар'єри – створити щось нове, організувати свою справу, втілити в життя ідею, що цілком належить тільки їм. Вершина кар'єри в їх розумінні – власний бізнес.

Список використаної літератури:

1. Жовнич, О. В. (2024). Сучасні тенденції євроінтеграції початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 3 (137). DOI 10.24139/2312-5993/2024.03/350-356. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/%D0%96%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%87-1.pdf>
2. Жовнич, О. В., & Дученко, А. В. (2024). Модернізація початкової освіти шляхом запровадження програм академічної мобільності як фактор розвитку soft skills. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (7). <https://doi.org/10.5281/zenodo.12648939>
3. Жовнич, О. В., & Киливник В. В. (2024). Євроінтеграція початкової школи: нові горизонти сучасної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 1-2 (135-136). DOI 10.24139/2312-5993/2024.01-02/459-466. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/%D0%96%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%87.pdf>
4. Жовнич, О. В., Мотрук В.Г. (2024). Соціально-педагогічні умови модернізації початкової освіти: виклики та перспективи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 4 (138). DOI 10.24139/2312-5993/2024.04/026-033 <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/%D0%96%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%87-2.pdf>
5. Жовнич, О., Стахова, І. Діагностика розвитку SOFT SKILLS дітей молодшого шкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 51. Том 1. 2022. С. 76-79. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/51/part_1/14.pdf
6. Жовнич, О.В. (2024). Діагностичні вимірювання життєвих навичок учнів початкової школи: аналіз європейського досвіду. *Наукові інновації та передові технології*. № 7(35). С. 810-816. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-810-816](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-810-816)
7. Жовнич, О.В. (2024). Інтеграція лідерських компетенцій у навчальний процес початкової школи. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 7 (25). 2024. С. 655-663. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-655-663](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-655-663)
8. Жовнич, О.В., Казьмірчук, Н.С., Стахова, І.А. (2020). Театр природи як засіб формування SOFT SKILLS в учнів початкової школи. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. Випуск 61. С. 23-30.
9. Жовнич, О.В., Мотрук, В.Г. (2024). Європейський досвід у формуванні стресостійкості учнів початкових класів. *Наукові інновації та*

передові технології. № 8(36). С. 1166-1173. URL:
[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1166-1172](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1166-1172)

10. Demchenko Olena, Kazmirchuk Natalia, Zhovnych Olesia, Stakhova Inna, Podorozhnyi Vadym, Baranovska Iryna. *PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022.* 31-46. URL:
<http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6866>